

DIGI-RONDSCHRIJVEN HEILOO Nr. 3

De digitale voortzetting van het blad

Derde aanvulling (januari 2006)

Inhoud

Overleden	1
Post van Erie van Zoonen	1
Post van Marry Burgering	1
Post van Ilona Praetorius	2
DVD "Voor ons was het zo in Alkmaar"	2
Kinderliedjes (wie kent de tekst?)	2
Geluidsopnamen op grammofoonplaten rond de oorlogstijd	4
Post van Frans Speur	5
(On)veiligheid voor kinderen uit Heiloo	5
Verstrekking van vitaminetabletten aan schoolkinderen	6
Placemat oud-Heiloo	7
Oorlogsarchief	7

Overleden

Helaas vernam de redactie pas op 21 februari 2006 dat in mei 2005 Bea Borsjes is overleden. Bea staat in het boek "Vaders achter het behang" o.a. afgebeeld op blz. 27, 63 en 218. Bea woonde in het (witte) huis hoek Kennemerstraatweg/Zevenhuizerlaan.

Van Erie van Zoonen (ontvangen 20 mei 2005)

Dag Peter,

Hartelijk bedankt voor het toezenden van het artikel "Herinneringen aan de bevrijding van Heiloo". Wat leuk dat er steeds weer aandacht geschonken wordt aan "Vaders achter het behang". En wat jammer dat er geen Rondschrjvens meer zijn om dit allemaal te vermelden. Ik mis ze wel!

De laatste tijd wordt er veel gepubliceerd over "Het putje van Heiloo", dat honderd jaar geleden een nieuwe start maakte als bedevaartsplek.

Er zijn diverse evenementen om het 100-jarig bestaan van de bedevaartskapel te vieren. Op zondag 29 mei 2005 om 22.20 uur wordt er in het RKK tv-programma Kruispunt op Ned. 1 aandacht aan geschonken. 't Zou ook weer een mooi item zijn geweest voor een Rondschrjven.

hartelijke groeten, ook van Anneke,
Erie van Zoonen.

Van Marry Burgering (Ontvangen 30 mei 2005)

Met veel plezier heb ik het boek gelezen. Dit is in mijn bezit gekomen door mijn zusje Ans Algera .IK woon nu zelf al heel wat jaren in het hoge noorden, en was heel verrast. Er kwam een heel verleden aan mij voorbij. Heiloo was toch mijn geboorteplaats. Ook al de bekende vriendjes, o.a. Piet Pater, Sjaak Feyen, nou te veel om op te noemen. Klazien Boot die het over de kleine middenstand heeft gehad. Heel erg leuk allemaal.

Hartelijke groeten, Marry Burgering

Van Ilona Praetorius (Ontvangen 26 nov. 2005)

Hartelijk dank nog voor het plaatsen van mijn verhaal over mijn ouders. Dom genoeg heb ik vergeten mijn e-mail adres erbij te zetten. Ik zou het namelijk heel leuk vinden iets te horen van oud-klasgenoten of andere bekenden. Is het mogelijk mijn e-mailadres ergens te plaatsen met een oproepje voor contact? Hartelijk dank en vriendelijke groeten, Ilona

"I. Sandberg-Praetorius" <sandorius@planet.nl>

DVD "Voor ons was het zo in Alkmaar"

In 2005 verscheen een DVD die een beeld schetst aan de hand van verhalen en anekdotes van bewoners van Alkmaar over de periode 1930-1950. In veel van de interviews gaat het in het bijzonder over de tweede wereldoorlog. Een soort gesproken "Vaders achter het behang" over Alkmaar! De DVD werd samengesteld door de Stichting Victorie, camera en regie was in handen van Jaap van Willigen. Hij duurt ongeveer 1 uur en 20 minuten. Foto's en beeldmateriaal zijn afkomstig uit het Regionaal Archief Alkmaar. Een aanrader!

De DVD is voor € 17,95 verkrijgbaar bij de VVV in Alkmaar. Een deel van de opbrengst komt ten goede aan projecten in het kader van 'Oral History'.

Voor wie niet in de omgeving van Alkmaar woonachtig is kan, tegen vergoeding van de verzendkosten, voor toezending worden gezorgd. Stuur een mailtje aan ericzwijnenberg@hotmail.com

Kinderliedjes

Oproep aan de lezers!!!

Voor zijn moeders verjaardag op 23 december 1944, zong Peter Zwijnenberg een paar liedjes. Deze werden bij de firma Cornofoon in Alkmaar opgenomen op een glazen grammofoonplaat! Deze 78 toerenplaat, die alleen met een houten naald mag worden afgespeeld, is nog steeds in zijn bezit. Het bevat een paar kerstliedjes en twee kinderliedjes. Natuurlijk is de grammofoonplaat al jaren geleden overgenomen op een cassettebandje, maar inmiddels ook gedigitaliseerd. In de website-versie van dit Digi-Rondschrift kunt u, door op onderstaand grammofoon-icoon te klikken, de twee kinderliedjes die Peter op 7-jarige leeftijd zong, beluisteren.

Wij hebben getracht te tekst te reconstrueren, maar zijn er niet helemaal uitgekomen. En daarvoor willen wij graag deze oproep plaatsen:
Wie kent deze versjes die Peter ongetwijfeld op de kleuterschool leerde, en kan de ontbrekende tekst aanvullen?????

Het eerste liedje:

Een lieve kleine kleuter
zat midden in het gras
te happen van zijn boterham
of dat ook lekker was.

Daar kwam een heel klein kuiken
dat wipte op zijn schoen
hij pakte gauw een stukje weg
wat?..... doen.

Zijn kleine blauwe oogjes
die werden wijd van schrik
hij gooide vlug zijn boterham weg
zo'n kleine dommerik.

Het tweede liedje:

Recht als een kaars zo gaan wij daar
daar zijn de ...?..... mee klaar
flink in de maat marcheren wij
in een mooie rechte rij.

Hoog op de klompjes stap stap stap,
dan met de handjes klap klap klap,
stampende voetjes bom bom bom
en dan sturen.....

U kunt uw aanvulling mailen aan: pazwijnenberg@hotmail.com

Peters vader was ook toen al vooruitstrevend en bedacht bijzondere dingen. Waar vond je aan het eind van de oorlog een studio waar je grammofoonplaten kon laten opnemen? Het was het bedrijf Cornofon, gevestigd in de Boterstraat 14 te Alkmaar. Thans zijn daar de "Wolford Boutique Alkmaar" en "BodyStyle by Micro Kousenbar" gevestigd. Daar zong Peter dus zijn liedjes. Bij de opgenomen kerstliedjes begeleidde zijn vader hem op de piano. Voor zijn moeder was dit plaatje natuurlijk een heel bijzonder verjaardags- en kerstcadeau. Zeven jaar later deed vader Zwijnenberg iets soortgelijks, toen hij zoon Eric meenam naar een opnamestudio in Amsterdam, en hem daar enkele liedjes liet zingen, die op een grammofoonplaat voor moeders verjaardag werden opgenomen.

Geluidsopnamen op grammofoonplaten rond de oorlogstijd

Bron: "Elektrische geluidsopname thuis en bij de omroep" door Tim de Wolf,
<http://home.wanadoo.nl/tdewolf/stichting/weergever.htm>

Rond 1930 zijn de eerste amateurs bezig met het zelf opnemen (snijden) van grammofoonplaten. Door hun succes ontstaat ook een 'gilde' van professionele geluidstechnici. In den lande komen zowel amateurs, eigenaars van 'public address' (geluidsversterking) bedrijven als grammofoonplattendalers op het idee een service te beginnen met het zelf vervaardigen van opnamen. Klanten kunnen hun (al dan niet) muzikale verrichtingen laten vastleggen. In korte tijd ontstaan in de meeste grote plaatsen klankstudio's. Caspari in Den Haag is in 1933 één van de eerste. In Amsterdam is ondermeer de studio's van Sondisko actief. Daar liet vader Zwijnenberg in 1951 een plaat maken die werd ingesproken en gezongen door zoon Eric die toen 5 jaar oud was. Ook in kleinere plaatsen ontluiken de studiootjes; zoals Begas in Heerlen en Van der Ben in Huizen. Kennelijk hoorde daar een aantal jaren later ook Cornofoon in Alkmaar bij.

In de oorlogsjaren, als de productie van schellakplaten totaal stil is komen te liggen, wordt overgegaan op glasplaten. De kleine bedrijfjes die aanvankelijk alleen individuele opnames maakten, gaan nu ook in grote aantallen handelsplaten snijden. Hiertoe moet elke plaat apart worden gesneden als kopie van oorspronkelijke opname. Op deze wijze worden honderden platen vermenigvuldigd. Het bedient wel een grote markt, sommige glasplaten worden zelfs via 'De Bijenkorf' verkocht.

De oorlogsjaren, met de vordering van metalen, brengt enkele studio's nog onverwachte klandezie in de vorm van pastores en dominees die het gebeier van hun klokken willen hebben vastgelegd, voordat deze lokroep wordt verstomd door verwerking van het brons in de Duitse wapenindustrie. Vaak worden de platen gemaakt om - als surrogaat klokken - door middel van een versterkingsinstallatie de gelovigen met het vertrouwde geluid ter preek te roepen.

Lucratief is ook de 'gesproken brief'. In een tijd dat internationaal telefoneren onmogelijk is - of peperduur - is het aantrekkelijk de familie in den vreemde een grammofoonplaat te sturen met de geluiden van de naasten in Nederland. Dit fenomeen krijgt na de tweede wereldoorlog in de periode van de politionele acties in Nederlandsch Indië een hoogtepunt. Vooral door Van der Klei in Hilversum zijn toen voor de dienst Welfare van de strijdkrachten vele 'brieven' opgenomen.

De breekbaarheid en gevoeligheid voor vocht van de Simplex glasplaten blijkt in oorlogstijd soms een uitkomst. 'Ongeluk' achtervolgt Mussert bij het opnemen van een redevoering. De eerste keer laat de technicus de serie platen 'per ongeluk' uit zijn handen vallen. Bij de tweede poging - Mussert moet hiervoor opnieuw naar de studio komen - blijkt, wanneer de leider de NSB weer op weg is naar huis, één van de snijders defect te zijn geweest. De derde opname wordt onder bewaking gemaakt. De originelen worden, tezamen met een kopie, opgeborgen in de kluis. Op het moment van uitzending blijkt er een bakje water in de kluis te zijn geplaatst en zijn beide pakketten platen veranderd in twee dikke zwarte pannenkoeken, de platen zitten voor de eeuwigheid aan elkaar vastgekluisterd. Mussert is uiteindelijk maar 'live' uitgezonden, maar moest daartoe voor de vierde keer naar Hilversum.

Van Frans Speur (Een oudere reactie die nog niet eerder werd geplaatst. Ontvangen 2 dec. 2004)

Hallo Peter,

Net je website ontdekt. Prachtig! Bedankt voor de link naar mijn site. De opmaak en "hosting" van de ansichtkaartensites wordt gedaan door Peter Bijkerk/Compumess; ik zal hem eens vragen of hij het wat kan vereenvoudigen, zodat het downloaden wat sneller gaat.

Ik heb je site inmiddels aan mijn links toegevoegd.

Hartelijke groeten, Frans Speur (Canada)

(On)veiligheid voor kinderen uit Heiloo

Op diverse plaatsen komt in "Vaders achter het behang" het onderwerp van minder leuke ervaringen van kinderen aan de orde, vaak in verband gebracht met patiënten van de Willibrordusstichting. Zo schreef Marjeta van den Kommer ergens "Dan kwam de politie ons op school waarschuwen dat we niet het bos in mochten." Ook na de oorlog bleef de veiligheid de gemoederen bezighouden. Toevallig kwam uw webmaster in het archief van de gemeente Heiloo een dossier tegen over dit onderwerp. Op 8 maart 1949 stelt de fractie van de PvdA vragen aan burgemeester en wethouders over dit onderwerp:

- a. Zijn B. en W. bekend met de in toenemende mate ongerustheid van de ouders van Heiloo over de onveiligheid bij het spelen van hun kinderen in het Heilooërbos.
- b. Zijn B. en W. van mening, dat deze onrust gerechtvaardigd is? Zo ja: Wil het College dan in de openbare raadsvergadering van Donderdag 10 Maart a.s. mededeling doen over de stappen, welke ondernomen zijn om het bos weer veilig te doen zijn.

Het bestuur van de Stichting "Kleuterschool op neutrale grondslag" stuurt 4 dagen later ook een brief aan B en W over dit onderwerp:

In haar Leden-Vergadering van 11 Maart j.l. werd n.l. naar voren gebracht, dat:

- a. kinderen zouden zijn lastig gevallen in het nabij onze school gelegen bos.
- b. het voor vele Ouders niet steeds mogelijk is hun kinderen naar school te brengen. (af te halen)
- c. de Ouders van een zestal kinderen reeds in overweging nemen hun kinderen niet meer naar onze school te zenden, indien geen afdoende maatregelen zouden worden getroffen.
- d. de kinderen, welke niet door de Ouders worden afgehaald, bij het uitgaan der school door onze leerkrachten naar de openbare weg worden gebracht.
- e. het verzamelen der kinderen op de openbare weg vóór de aanvang der school praktisch niet uitvoerbaar is, daar deze soms 'n ¼ tot ¾ uur vóór die tijd naar de school komen en de weersomstandigheden dikwijls 'n beletsel vormen.
- f. het hoofd onzer school Mej. Rab één geval bekend is en de kinderen steeds gewaarschuwd worden zich niet in het bos te begeven.

Het Bestuur der Stichting met bezorgdheid het bovenstaande ter kennis van U Weledelgestrenge brengt en Uw medewerking verzoekt, teneinde de veiligheid der schoolgaande kleuters te verzekeren.

Hier komt weer de naam naar voren van juffrouw Rab, die door zovele oud-Heilooënen wordt genoemd en in de verhalen in "Vaders achter het behang" wel 20 keer opduikt! Uit verdere stukken in het dossier blijkt dat B en W beloven dat de politie extra surveillances zal uitvoeren. Maar dit soort onveiligheid blijft natuurlijk een probleem van alle tijd. In 1960 hield het weer de gemoederen bezig, toen een 24-jarige patiënt van de Willibrordusstichting

uit het St. Pauluspaviljoen ontsnapte, en in Limburg een 16-jarig meisje verkrachtte en vermoordde. Dit leidde tot onderstaande spotprent in de pers.

Verstrekking van vitaminetabletten aan schoolkinderen

Uw webmaster stuitte in het archief van de gemeente Heiloo op een onderwerp waarover door geen enkele oud-Heilooër in het "Rondschrijven" of in "Vaders achter het behang" is gesproken: In 1942/43 werden vitaminetabletten uitgedeeld op school!

Het begint met een brief van het Departement van Binnenlandse Zaken uit april 1942 aan "Heeren Burgemeesters" waarin wordt geschreven:

Op verzoek van het Rijksbureau voor de voedselvoorziening in Oorlogstijd van het Departement van Landbouw en Visscherij breng ik het volgende te Uwer kennis: Het ligt in het voornemen zeer binnenkort over te gaan tot het verstrekken van tabletten vitamine-C aan schoolkinderen. [...] Voor verstrekking komen in aanmerking de leerlingen van scholen voor voorbereidend-, gewoon en buitengewoon lager onderwijs.

Toegewezen worden 3 tabletten per kind per week. De bedoeling is dat het onderwijzend personeel zorgt draagt, dat de tabletten inderdaad door de kinderen worden geconsumeerd. [...] Het is van groot belang, dat het onderwijzend personeel er voor zorg draagt, dat elk rechthebbend kind om den andere dag een tablet in schooltijd nuttigt, en dat de tabletten op geschikte wijze worden bewaard (droog, donker en koel).

De scholen moeten vervolgens een opgave doen van het aantal leerlingen. Ook het kleuteronderwijs behoorde daar toe. Die opgaven van de verschillende scholen zijn ook bewaard gebleven. Uiteindelijk gaat het om vele tienduizenden tabletten die moeten worden geleverd. Dat stagnert allemaal een beetje. Uiteindelijk zijn drie fabrieken verantwoordelijk voor de levering: De Amsterdamsche Chininefabriek, Chemische Fabriek Naarden, en Organon in Oss.

Later wordt ook vitamine B en A (in nov. 1943) geleverd.

Oproep aan de lezers:

Wie kan zich nog iets van die vitaminetabletten verstrekking herinneren? Stuur uw reactie aan ezwijnenberg@zonnet.nl

Placemat oud-Heiloo

Peter Zwijnenberg werd onlangs door Klazien Boot verrast met een gelamineerde collage van foto's van oud-Heiloo die als placemat gebruikt kan worden (of gewoon ter decoratie aan de muur kan worden gehangen!) Het is een uitgave van de vereniging "Oud Heiloo", en voor 6,- euro is hij verkrijgbaar in het museum in de voormalige pastorie. Vanwege de inrichting van een nieuwe tentoonstelling is het museum overigens in januari en februari 2006 gesloten.

Oorlogsarchief

Ron van Vleuten, eigenaar van het landhuis Schuilenburg in Egmond aan den Hoef ('t Woud), heeft direct na de bevrijding zijn vader geholpen archieven weg te halen uit het kantoor van de NSB in Den Haag, om ze in veiligheid te brengen. Met dozen vol kwamen ze naar buiten, en even dreigde het mis te gaan toen ze door de omstanders voor NSB'ers werden aangezien. Gelukkig herkenden sommigen Rons vader, en konden ze de spullen veilig wegbrengen voordat verdere plunderingen zouden plaatsvinden. Deze collectie is geschonken aan het RIOD, thans NIOD

(Nederlands Instituut voor Oorlogs Documentatie). Er is dus een kans dat de oude affiches die u op onze website bij "Oude affiches en wandplaten" aantreft, ook bij de spullen zaten die de Van Vleutens in 1945 hebben gered. Als u dan ook nog weet dat het landgoed waar Van Vleuten eigenaar van is rond 1920 een koloniehuis is geweest, en dat de vader van Peter en Eric Zwijnenberg die op de kaft van "Vaders achter het behang" prijkt, daar ooit als Amsterdams bleekneusje heeft gezeten, kunnen we toch wel spreken van een merkwaardige loop der geschiedenis!

Foto Schuilenburg in de winter, maart 2005: Cees Floor